

ДО

МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

КРУМ ЗАРКОВ

МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО

Изх. № ИВ-16-1210922

Относно: Становище на Националната асоциация на медиаторите (НАМ) по законопроекта за изменение и допълнение на Закона за медиацията и Гражданския процесуален кодекс

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,

УВАЖАЕМИ Г-Н ЗАРКОВ,

Запознахме се с изготвения от работна група към Висшия съдебен съвет законопроект за изменение и допълнение на Закона за медиацията и Гражданския процесуален кодекс и мотивите към него. Националната асоциация на медиаторите (НАМ) като неправителствена организация в обществена полза, която обединява организации на медиатори и медиатори като физически лица, работи за формирането на единна политика за благоприятно развитие на медиацията в България. Напомняме, че инвестирането в процедурата по медиация е насочено към една ценностна промяна – това е инвестиция в развитието на култура за диалог и търсене на разбирателство, в решаване на проблеми чрез разговор и задоволяване на нуждите и интересите на всички страни по спора. Затова НАМ има интерес от развитието на процедурата по медиацията като алтернативен на съдебната система способ за разрешаване на спорове, който е приложим и при висящи съдебни спорове. Считаме, че приемането на задължителна медиация по определен кръг висящи съдебни спорове е важно крачка в посока към по-голяма видимост на процедурата по медиация и за това по същество от НАМ го подкрепяме.

Същевременно сме на мнение, че се нарушава на баланса между Министерство на правосъдието като институция с водеща роля по отношение политиките в областта на медиацията и Висшия съдебен съвет. Законопроектът създава и неравнопоставеност между съдебните и извънсъдебните центрове по медиация, чрез която извънсъдебната медиация на практика ще бъде обезсмислена. Считаме че предложените промени противоречат на целения от ДИРЕКТИВА 2008/52/ЕО (21 май 2008 г.) резултат. В Преамбюла ѝ изрично е посочено: „(5) Целта е да се осигури по-добър достъп до правосъдие като част от политиката на Европейския съюз за създаване на пространство на свобода, сигурност и правосъдие следва да включва достъп както до съдебни, така и до извънсъдебни способности за разрешаване на спорове. **Настоящата директива следва да допринася за правилното функциониране на вътрешния пазар, по-специално по отношение на предлагането на услуги по медиация.**“

Във връзка с предложените от МП изменения и допълнения предлагаме на Вашето внимание още няколко допълнения, свързани с центровете по медиация и ролята на Министерство на правосъдието като водеща институция по отношение на политиките, свързани с АРС.

Конкретните ни предложения са:

1. В Закона за медиацията

- в Глава първа, чл.1 се правят следните изменения и допълнения – **премахва се словосъчетанието „съдебната“** в добавената ал.2. По този начин се запазва духа на закона, че медиацията е алтернативен на съда способ:

Чл. 1. (1) Този закон урежда отношенията, свързани с медиацията като алтернативен способ за разрешаване на правни и неправни спорове.

(2) Законът урежда и медиацията по висящи съдебни дела.

- в Глава първа, чл.4 се правят следните изменения и допълнения. Досегашният текст е включен в ал. 1 и се уточнява, че сдруженията на медиаторите стават в Центрове по медиация, т.е. добавя се *„в Центрове по медиация“*. Така се въвежда понятието „Център по медиация“ в закона. Освен това се добавя ал. 2, която определя ръководната функция на МП да акредитира центрове по медиация:

Организация на медиацията

Чл. 4. (1) Медиацията се осъществява от физически лица. Тези лица могат да се сдружават с цел осъществяване на дейността **в Центрове по медиация**. Лица, осъществяващи функции по правораздаване в системата на съдебната власт, не могат да извършват дейност по медиация.

(2) Центровете по медиация следва да бъдат акредитирани към Министерството на правосъдието, като редът и условията за акредитирането, дейността, отчитането и контрола над тези центрове се определят в Наредбата по чл. 8, ал. 4.

- в Глава шеста, чл.19 се правят следните изменения и допълнения. Към предложения в законопроекта чл. 19 се добавя текста: *„или в избран от страните извънсъдебен център за медиация, акредитиран от Министерство на правосъдието“*.

Чл. 19. (1) В случаите и при условията, предвидени в закон, когато съдът задължи страните по висящо съдебно дело да участват в процедура по медиация, тя се осъществява в съдебни центрове по медиация към съответните съдилища *или в избран от страните извънсъдебен център по медиация, акредитиран от Министерство на правосъдието*.

2. В проекта за изменение и допълнение на ГПК в Глава първа, чл.140а изменение и допълнение: към ал.(4) **да се премахне т.4** „страна по делото е държавата или държавно учреждение;“, защото подкопава използването на медиацията в административното правосъдие, която е настоятелно подкрепена с Европейска директива за някои аспекти на медиацията по граждански и търговски дела – влязла в сила от 21.05.2008 г. и противоречи на Препоръка № R(2001) 9 - 05.09.2001г. на Комитета на министрите към страните-членки за алтернативите на съдебния спор между административните органи и частни лица. **На нейно място или като т. 7 се добавя текстът – „Страните по делото представят удостоверение от акредитиран център по медиация за проведена или прекратена до датата на подаване на исковата молба процедура по медиация по предмета на иска.“** Този текст дава

равнопоставеност на всички центрове по медиация, които бъдат акредитирани и могат да удостоверяват пред съда проведена медиация:

Чл. 140а.

(4) В случаите по ал. 1 и ал. 2 съдът не задължава страните да участват в процедура по медиация, когато:

1. процедурата по медиация е изключена за съответния вид спор със закон;
2. първото съобщение по делото не е връчено на ответника лично или чрез друго лице в предвидените от закона случаи освен ако ответникът бъде открит по-късно в хода на производството;
3. ответникът признае иска;
4. *Страните по делото представят удостоверение от акредитиран център по медиация за проведена или прекратена до датата на подаване на исковата молба процедура по медиация по предмета на иска;*
5. страна по делото е потребител, с изключение на исковете за вземания, произтичащи от договор за банков кредит или свързани с него правоотношения, както и от договор за имуществено застраховане;
6. по делото са представени убедителни доказателства за извършено насилие над страна по делото от насрещната страна, за наличие на риск за живота или здравето на детето, или за неговия най-добър интерес.
- 7.

Едновременно с това бихме желали да изтъкнем следните допълнителни съображения:

Съгласни сме, че проблемът с натовареността на съда е във фокуса на редица структуроопределящи документи за развитието на съдебната система и **въвеждането на задължителна медиация по определени видове висящи в съда дела е добър способ за преодоляване на неравномерната натовареност на съдилищата, водещ до икономия на ресурси и време и намаляване на административната тежест на производствата. **Въпросът, който ни притеснява, е как ще повлияе приемането на този законопроект върху медиацията като цяло.** В настоящия си вид **законопроектът** за изменение и допълнение на Закона за медиацията и ГПК и мотивите към него, изготвен от РГ по медиация към ВСС, **фаворизира съдебните центрове по медиация и поставя в неравностойно положение останалите, а така също и индивидуалните медиатори.** Като цяло, **засяга се и основният принцип за равнопоставеност в процеса на медиацията и автономност на медиацията.****

Разбираме, че акцентът е върху завишения контрол и очакването за по-високо качество на услугата. Наясно сме и че работната група към ВСС работи по проект и трябва да отговори на заложените в проекта условия.

Нашето мнение, че **определящо за качеството е подборът на кадрите и контролът.** Подборът на медиаторите ще се реализира от Единния регистър на медиаторите. Имаме един източник на кадри.

Нуждаем се от:

- **завишен контрол**, като от гледна точка на значение на уредбата и нормотворческа дейност е необходимо контролът да бъде **първично уреден в закон**, а не в подзаконов нормативен акт;
- **регулиращ орган** – самостоятелна дирекция в Министерство на правосъдието, Камара на медиаторите;

Много по-лесно ще се организира контрола върху лицензирани центрове по медиация, отколкото върху дейността на отделните медиатори. Затова предлагаме **да има еднакви критерии за създаването на съдебните и извънсъдебни центрове по медиация, акредитирани за работа със съда**. Да се създаде в МП аналогична структура на тази, която създава ВСС за контрол на съдебните центрове по медиация и да има аналогични изисквания за надграждащо обучение, качество и статистика.

Очакваме от Министерство на правосъдието да организира:

- Регистър на проведените медиации;
- Акредитация на центрове по медиация;
- Удостоверения за проведена процедура по медиация в извънсъдебните центрове, които да се приемат в съда.

Въвеждането на понятието съдебна медиация не трябва да се превръща в причина, ключови принципи на процедурата по медиация да бъдат пречупени. **Важно е общото регламентиране** на следните въпроси: за **устройство на медиаторски център; подбора на медиаторите към тях; обучението на медиаторите**, като се създаде база да могат да се изравнят възможностите на медиаторите от извънсъдебните центрове на тези от съдебните центрове, възможности за усъвършенстване квалификацията на медиаторите, **създаването на регистър на центрoвете за медиация, регламентиране на условията за акредитация**, издаване на **удостоверения за проведена медиация, признати от съда като валидно доказателство за проведена медиация**, регламентиране на изискванията за **спазване на етичните правила и висок професионализъм, контрол на дейността на центрoвете за медиация и създаване на контролен орган**. Трябва да се отчете фактът, че във връзка с огромния обем дела, които от 2024 година ще се препращат към задължителна медиация, твърде вероятно е много от медиаторите да работят едновременно в съдебен и в извънсъдебен център по медиация. До сега в съдебните центрове работят медиатори доброволци. Болшинството от тях едва ли ще са склонни да напуснат работните места, които имат, за да работят само в център по медиация към съда, като това ще наруши принципа за независимост на медиатора. **Става въпрос за мащабен процес, който е добре да се движи хармонично.**

Кръгът дела, по които задължителната процедура по медиация би била приложима *ex lege* и по преценка на съда, е сравнително добре определен. Все пак считаме, че в бъдеще той може да бъде разширен. Възможността да се включат наказателни дела от частен характер е твърде ограничена, но е важно да се добавят определен кръг дела за престъпления от общ характер, например такива извършени от непълнолетни. Затова има дори законова делегация в Закона за медиацията и независимо, че предполага по-сериозна законодателна интервенция, смятаме, че усилията са оправдани.

Изменението на чл.140а ГПК е свързано и с изменение на разпоредбата на чл.145 ал.3 от ГПК относно указанията на съда към страните за „съдебна или извънсъдебна спогодба“, както и

в Преходните и заключителни разпоредби в законите, в които се указва задължителна медиация.

Не трябва да се подминава и въпросът за заплащането на процедурата по медиация, защото то заедно с всичко останало изгражда доверието в процедурата. Това важи с особена сила за споровете, в които има материален интерес. Заплащането в съдебните центрове по медиация е записано, че ще е от бюджета на съда. Не е ясно как точно ще се процедира. **Бихме искали да се ликвидира всяка възможност медиаторите в съдебните центрове по медиация да се окажат вид съдебни служители.** Това би саботирало изцяло идеята за медиация!

В заключение бихме желали да добавим, че в НАМ участват всички организации, които през годините са работили по проекти, свързани с медиацията в рамките на висящ съдебен процес и като ресурсен потенциал нашата организация може да бъде полезен консултант, по какъв начин да се работи с медиаторите и как цялостно да се организира дейността. Като се вземе предвид, че обучаващите организации, които са колективни членове на НАМ, са обучили доминиращата част от медиаторите в България, НАМ може да бъде ценен съветник и по въпросите за качеството на медиацията и спазването на етичните и професионални стандарти при процедурата по медиация. Имаме изготвени документи и стандарти, които могат да се ползват от МП.

Изложеното доказва, че новата култура на общуване, свързана с промяна на мисленето на гражданите и съдебните органи, е свързана със съответните промени в законодателството - Закона за медиацията, ролята на Министерство на правосъдието за създаване на механизъм за действие на централните за медиация и осъществяване на практика за целите на медиацията като процес.

Октомври, 2022 г.

Национална асоциация на медиаторите